



Šifra kandidata:

Državni izpitni center



SPOMLADANSKI ROK

# SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

**Ponedeljek, 28. maj 2007 / 60 minut**

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.  
Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga pazljivo iztrga.  
Izpitni poli je priložen ocenjevalni obrazec.*

POKLICNA MATURA

## NAVODILA KANDIDATU

**Pazljivo preberite ta navodila. Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.**

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro na označeno mesto zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

V tej izpitni poli je 25 nalog. Rešitve vpisujte z navadno rabo velikih in malih pisanih ali tiskanih črk v prostor, ki je za to predviden. Pri nalogah izbirnega tipa za odgovor obkrožite samo po eno črko, če v navodilu za reševanje naloge ni določeno drugače.

**Pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Naloge, pisane z navadnim svinčnikom, se točkujejo z nič (0) točkami. Pišite razločno. Nečitljive rešitve ter nejasni popravki se točkujejo z nič (0) točkami. Če se zmotite, napačno rešitev prečrtajte in napišite novo. Rešitve, vpisane s samimi velikimi črkami (verzalkami), se točkujejo z nič (0) točkami.**

Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov.

Število točk, ki jih lahko dobite za posamezne naloge, je navedeno v izpitni poli.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

*Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.*



## Priloga k izpitni poli 1

*Ljoba Jenče, pevka, pravljíčarka in zbirateljica*

# Petje, ples in molitev so zdravila za dušo

Pravljíce so zagotovo ena izmed stvari, ki človeka spremljajo vse življenje. Od mladih nog kot poslušalca široko odprtih oči in ust pa do odraslosti in starosti kot pripovedovalca zanamcem – prav tako široko odprtih oči in ust. Ena izmed tistih, ki negujejo izročilo in ga ohranjajo prihodnjim rodovom, je Cerkníčanka Ljoba Jenče, edina slovenska poklicna pevka, pravljíčarka in zbirateljica ljudskega izročila.

**Píše: Roman Turnšek**  
Foto: Ljubo Vukelič

### Službo na klin

Njen poklic je pravzaprav svobodnoumetniški, saj je po izobrazbi ekonomistka in je bila zaposlena v turizmu.



Pravi, da jo je k odločitvi, da se odreče varnosti redne službe in se poda v poklic, za katerega takrat še ni bilo primerne naziva in tudi ni bil zanesljiv, poklicalo življenje. Danes se spominja, da ljudje sploh niso vedeli, kaj je to, kar počne. Tudi ob njenih obiskih slovenskih vasi in spraševanju o ustnem izročilu niso vedeli, zakaj je pomembno.

### Od vasi do vasi

Pri delu Ljobe Jenče ne gre zgolj za poustvarjanje pesmi, ampak za odkrivanje različnega petja od vasi do vasi, od človeka do človeka. »Ljudski človek je bil zmeraj ustvarjalen, pel je, kot je čutil, bodisi zase ali v skupnosti, in kadar je molil. Nekoč sta bila petje in druženje med osnovnimi oblikami zdravil in pogonskih

gibal življenja,« je prepričana Ljoba. Kot zanimivost poudari dobro poznano ljudsko pesem Izidor ovčice pasel, ki v izročilu vsebuje do 30 kitic, dandanes pa jih poznamo vsega tri.

### Pesem je treba začutiti

Delo Ljobe Jenče je razdeljeno na znanstveno in umetniško. »Umetniško nima merilnih naprav. Pesem je treba začutiti, šele nato jo preverjaš. Vselej se poje v živo, zato se tudi spreminja,« pojasnjuje Ljoba. Ljudske pesmi obdeluje tako, da jih posname, arhivira na zgoščenko in računalnik ter opravi prepis govora in petja. Nekaj zapisov je izdala na nosilcih zvoka, in sicer na treh zgoščenkah. Prav tako je avtorica več oddaj Slovenska zemlja v pesmi in besedi na Radiu Slovenija.



### Orje ledino

Vsaka stvar, povezana z njenim delom, je pravzaprav oranje ledine. Je članica kulturnega društva Folk Slovenije, ki združuje poustvarjalce ljudske glasbe. V njem razvija vokalne delavnice. Leta 1994 je organizirala prvo

slovensko šolo pripovedovanja pravljíc in od tedaj vsako leto pripravi tudi nekaj rednih izobraževalnih srečanj. V Angliji je obiskovala šolo za eterični ton in razvijanje umetnosti pripovedovanja, ure solo petja pa v Sloveniji.



### Delo kakor pravljíca

Eden najpristnejših stikov med odraslimi in otroki je po njenih izkušnjah pripovedovanje v živo. »Predvsem z ljubeznijo, ki edina more odpreti dušo in odkleniti skrivnostno sporočilo pravljíc. Z njimi utrjujemo in spodbujamo dobro. Učijo nas modrosti, da je iz vsake težave pot, le poiskati jo je treba in se potruditi.«

*(Prirejeno po Oni, 30. 11. 2004.)*

PRAZNA STRAN

**Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.**

1. S katerim prevladujočim namenom je avtor napisal izhodiščno besedilo?

Avtor je besedilo napisal predvsem zato,

- a) da bi se naslovnik odločil za zbiranje ljudskih pesmi.
- b) da bi naslovnik izvedel vse o življenju Ljobe Jenče.
- c) da bi naslovnik Ljobi Jenče poslal ljudske pesmi svojega kraja.
- č) da bi naslovniku predstavil Ljobo Jenče in njeno delo.
- d) da bi naslovniku zagotovil, da se bo ljudsko izročilo ohranilo.

(1)

2. Iz katerega dela izhodiščnega besedila je najbolj razvidna tema?

- a) Iz nadnaslova.
- b) Iz naslova.
- c) Iz zadnjega odstavka.

(1)

3. Ugotovite, v katerem odstavku izhodiščnega besedila najdemo odgovore na navedena vprašanja. Ob vsako vprašanje dopišite črko ustreznega naslova odstavka.

Kako Ljoba Jenče znanstveno obdelala ljudske pesmi? \_\_\_\_\_

Od kdaj izobrazhuje pripovedovalce pravljic? \_\_\_\_\_

Kaj je včasih ljudem pomenilo ljudsko petje? \_\_\_\_\_

Kako se pri svojem delu najlaže približa otrokom? \_\_\_\_\_

Zakaj se je odločila za zbiranje ustnega izročila? \_\_\_\_\_

Ali lahko tudi doma poslušamo njeno petje ljudskih pesmi? \_\_\_\_\_

- a) Službo na klin
- b) Od vasi do vasi
- c) Pesem je treba začutiti
- č) Orje ledino
- d) Delo kakor pravljica

(3)

4. Ugotovite, katera poved ni v skladu z vsebino izhodiščnega besedila. Označite jo z X in popravljeno zapišite na črto.

\_\_\_\_\_ Ko je Ljoba Jenče začela zbirati ljudske pesmi, je naletela na nerazumevanje ljudi.

\_\_\_\_\_ Za umetniško obdelavo je pomembno, da pesem najprej začuti, šele nato jo preverja.

\_\_\_\_\_ Že leta 1994 je organizirala prve vokalne delavnice za poustvarjanje ljudske glasbe.

\_\_\_\_\_ Pripovedovanje v živo olajša otrokom razumevanje sporočila pravljic.

Popravljen trditev:

(3)

5. Kateri del besedila o Ljubi Jenče je bil avtorju izhodišče za izbiro naslova *Petje, ples in molitev so zdravila za dušo*? Napišite naslov ustreznega odstavka.

\_\_\_\_\_

(1)

6. V uvodnem odstavku (Pravljice so ...) je zapisano, da je Ljuba Jenče edina slovenska poklicna pevka, pravljíčarka in zbirateljica ljudskega izročila.

A Na podlagi izhodiščnega besedila ugotovite, kaj pomeni ta oznaka.

- a) Ljuba Jenče se je doma in v tujini poklicno izobraževala za pisanje pesmi in pravljíc.
- b) Ljuba Jenče kot svobodna umetnica poje pesmi, pripoveduje pravljíce in zbira ljudsko blago.
- c) Ljuba Jenče je svobodna umetnica, ki je tudi poklicno izobražena za pisanje pravljíc.

B O kateri izmed treh Ljubiinih dejavnosti večinoma govori uvodni odstavek (v krepkem tisku)? Podčrtajte ustrezno možnost.

poklicno petje / pravljíčarstvo / zbiranje ljudskega izročila

(2)

7. Katerih dveh podatkov o Ljubi Jenče ne izvemo iz izhodiščnega besedila?

- a) Kakšen je njen zunanji videz.
- b) Koliko je stara.
- c) Kje se je izobraževala.
- č) Kakšno je njeno poklicno delo.
- d) Katere nagrade je prejela.

(2)

8. Podčrtajte pravilno možnost.

Izhodiščno besedilo je življenjepís/reportaža/predstavitev osebe/intervju/ocena.

(1)

9. Obkrožite DA, če trditev velja za izhodiščno besedilo, ali NE, če ne velja.

Izhodiščno besedilo je bilo objavljeno v reviji Ona novembra 2004.	DA	NE
Avtor besednega in nebesednega dela izhodiščnega besedila je isti.	DA	NE
Fotografije so edina nebesedna prvina izhodiščnega besedila.	DA	NE
S fotografijami je avtor dodatno osvetlil temo besedila.	DA	NE
Iz izhodiščnega besedila je razvidno, kje in kdaj je nastalo.	DA	NE

(3)

10. Ugotovite, ali je izhodiščno besedilo namenjeno ožji ali širši javnosti. Podčrtajte ustrezno možnost in svojo odločitev utemeljite tako, da dopolnite poved.

Izhodiščno besedilo je namenjeno ožji / širši javnosti, saj \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_.

(2)

11. V izhodiščnem besedilu so trije dobesedni navedki Ljobe Jenče. Zakaj jih je avtor zapisal?

- a) Ker je bilo besede Ljobe Jenče nemogoče zapisati kako drugače.  
 b) Ker je želel z dobesednimi navedki povečati zanimivost in živost besedila.  
 c) Ker je z dobesednimi navedki besedilo po dolžini primernejše za objavo.

(1)

12. Odvisni govor pretvorite v premega. Spremnemu stavku pripišite dobesedni navedek. Upoštevajte ločila.

*Pravi, da jo je k odločitvi, da se odreče varnosti redne službe in se poda v nezanesljiv poklic, poklicalo življenje.*

Ljoba pravi: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_.

(2)

13. Prvi odstavek izhodiščnega besedila vsebuje same zložene povedi. Ugotovite stavčno sestavo treh izmed njih, in sicer tako, da v okenca napišete črko ustrezne rešitve z desne strani.

*Njen poklic je pravzaprav svobodnoumetniški, saj je po izobrazbi ekonomistka in je bila zaposlena v turizmu.*

*Danes se spominja, da ljudje sploh niso vedeli, kaj je to, kar počne.*

*Tudi ob njenih obiskih slovenskih vasi in spraševanju o ustnem izročilu niso vedeli, zakaj je pomembno.*

- a) Štiristavčna poved s tremi odvisniki.  
 b) Tristavčna poved s tremi odvisniki.  
 c) Tristavčna poved z dvema priredjema.  
 č) Tristavčna poved s priredjem in odvisnikom.  
 d) Dvostavčna poved z odvisnikom.  
 e) Dvostavčna poved s priredjem.

(3)

14. Poimenujte podčrtani stavčni člen.

Ljudski človek je bil zmeraj ustvarjal.

\_\_\_\_\_

Ljuba vselej poje v živo.

\_\_\_\_\_

Nekoč sta bila petje in druženje osnovni gibal življenja.

\_\_\_\_\_

Ljudske pesmi najprej posname.

\_\_\_\_\_

(3)

15. V predzadnji povedi izhodiščnega besedila je uporabljen osebni zaimék (z) *njimi*. Ugotovite, na katero besedo se nanaša, in jo v imenovalniku napišite na črto.

\_\_\_\_\_

(1)

16. Napišite glagol (v nedoločniku) in pridevnik, ki spadata v isto besedno družino kot zapisani samostalnik.

Samostalnik	Glagol v nedoločniku	Pridevnik
<i>pevka</i>		
<i>pravljíčarka</i>		
<i>zbirateljica</i>		
<i>članica</i>		

(3)

17. Slogovno zaznamovane besedne zveze (v oklepajih) zamenjajte z nevtralnimi.

Pravljice človeka spremljajo \_\_\_\_\_ (od mladih nog).

Kdo so tile \_\_\_\_\_ poslušalci (široko odprtih oči in ust)?

Ljuba je z negotovostjo \_\_\_\_\_ (obesila službo na klin).

(2)



18. Dopolnite poved z zemljepisnima lastnima imenoma.

Ljuba Jenče je Cerkníčanka, saj je doma iz \_\_\_\_\_,  
v kulturnem društvu pa ima prijatelja Cerkljana, ki prihaja iz \_\_\_\_\_.

(1)

19. Poimenujte besedne vrste besed v povedi.

*Organizirala je prvo slovensko šolo za pravljíčarje.*

*Organizirala je* \_\_\_\_\_

*prvo* \_\_\_\_\_

*slovensko* \_\_\_\_\_

*šolo* \_\_\_\_\_

*za* \_\_\_\_\_

*pravljíčarje* \_\_\_\_\_

(3)

20. V zadnjem odstavku izhodiščnega besedila je zapisano, da ljubezen *edina more odpreti dušo*.  
Glagol *more* zapišite v nedoločniku.

\_\_\_\_\_

(1)

21. Zapišite poved v pretekliku.

Ljudske pesmi obdeluje tako, da jih posname, arhivira ter opravi prepis govora in petja.

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

(2)

22. V izhodiščnem besedilu so zapisane besedne zveze *Slovenska zemlja v pesmi in besedi, Radio Slovenija, Folk Slovenije*. Ali je uporabljena pravilna začetnica? Obkrožite DA ali NE in svoj odgovor utemeljite v povedi.

DA    NE

Utemeljitev

(3)

23. Vstavite vejico, kjer je potrebno.

Marsikdo še danes ne ve kaj počne Ljoba Jenče zbirateljica slovenskih ljudskih pesmi. Njeno delo ni samo znanstveno ampak tudi umetniško. Poleti pripravlja vokalne delavnice ali pa organizira šole pripovedovanja pravljic. Prvo je organizirala že leta 1994 in sicer na Kozjaku. Večkrat poudari da je otrokom treba pripovedovati pravljice z glasom gestami in očmi.

(2)

24. Kateri glas je v navedenih besedah zapisan s črko v? Na ustrezno mesto v preglednico zapišite X.

	v	u
molitev		
pripovedovalec		
pevka		
varnost		
arhiv		

(2)

25. Napišite uradno vabilo.

Zamislite si, da vas bo pri uri slovenščine na povabilo vaše profesorice obiskala Ljoba Jenče. Predstavila vam bo svoje zbirateljsko delo in vam zapela nekaj manj znanih slovenskih ljudskih pesmi. Na srečanje boste (kot predsednik razreda Izidor Veselko/predsednica Breda Veselko) povabili tudi ravnatelja/ravnateljico vaše šole. Manjkajoče podatke si izmislite sami. Besedilo pišite na naslednjo stran.

(12)



PRAZNA STRAN